Број 223 У Новом Саду, у петак 12 октобра 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Зулуми у нашим сеоским општинама.

Између многих зала, која као мора притискују српски народ и сметају његовом напретку, јесте рђава управа у нашим општинама. Ко живи на селу и ко је имао прилике, да се изближе упозна са јадним стањем у нашим општинама, тај се уверио, колико то зло сиса крв нашем народу и од колико ког је штетног утицаја по његово благостање.

У таквим општинама, где нема реда не може бити ни напретка, а несавесним солгабировима, предстојницима и бележницима највише је стало до тога, да не буде никакв реда, јер се у мутном боље може ловити. Кнез и општински представници (репрезентанти) обично су пришипетље бележника, који с њиме заједно жаре и пале по општини, глобе и деру људе, који им нису по ћефу И ако по закону народ бира кнеза и општинске представнике, солгабирови изигравају закон и насиљем бирају оне људе, који су пљунули на себе и свој ред, метнули образ под ноге и у свакој прилици готови су на све, на велику штету свога народа који их је родио и одхранио. А то је врло лако, јер зато нема параграфа, који би казнио издајицу свога села и народа.

Где је будна народна свест, где је сваки бирач свестан свога права, ту народ побијује све незаконитости и насиља и бира за општинске представнике људе, којима лежи на срцу напредак општине и српског народа. Но ни у том случају нема никакв успеха. По општинама се и даље жари и пали у име закона.

Па, запитаћете, кад народ има своју општинску самоуправу и своје општинско представништво, како је то могуће да солгабирови и натароши газдују по тим општинама, као да им је то дедовина? На то је врло лако одговорити. Где солгабирови и натароши имају својих људи у представништву, ти испуњавају сваки њихов захтев, па ма колико он био штетан по општинске интересе. А где су у општинском представништву народни људи, тамо се прибегава лукавству, јер би насиље изазвало отпор. У том случају представници решавају једно а бележник уводи у записник десето. Или се уведе у записник све што је решено, али се то не изврши. И ту не помаже никаква тужба. А ратар слабо и тражи ту правду, јер је то скопчано са великим трошковима. А осим тога таковог човека сматрају власти бунтовником. Ти су несавесни чиновници са својим дахилуцима убили у народу сваку веру у закон и правицу. Зато се ратар не тужи, па ма какву велику неправду му учинили. Али пропада и бежи у Америку поред свих закона и општинске самоуправе.

Јасно је да такво стање не може и даље остати у нашим сеоским општинама. Усљед нереда, који влада тамо, ратари су до крви завађени. Разни штетници, потричари, који стоје на доброј нози са меродавнима, иду сербез по пољима са својом марвом и једу крваву замуку народну. Место слоге влада неслога, место да помажу једно друго, они се упропашћују.

Па да ли да седимо скрштених руку, док нестанемо с лица земље. Да ли да трпимо и даље насиља, кад је закон и правда на нашој страни? Не! Народ има права да тражи, да се казне ти несавесни чиновници, који газе закон. Томе злу могло би се наћи лека, кад би у жупанијској управи и скупштини седели људи, који би заступали народне користи. Само та жупанијска управа могла би зауздати поједине обесне чиновнике. А то нам је у власти да и учинимо.

Скупимо сву своју снагу при жупанијским изборима и срушимо ону управу, која се показала неспособном и место ње бирајмо људе, којима лежи на срцу напредак свога народа, бирајмо људе независне и опробане народне пријатеље, који ће загрмети против сваке неправде. Имајмо на уму, да су те малене сеоске општине темељ, на коме се зида државна зграда, највиша заједница људи, која треба сваког да заштити од неправде и насиља. Па каква ће бити та државна зграда, кад темељ не ваља?

Сви знамо каква насиља чине многи чиновници приликом избора за државни сабор. Ти чиновници угушују народну вољу, те народ не може да изабере свога посланика, који би био близу срцу његовом и разумео његове јаде и невоље. А како ће заступати јадни народ онај, који је помоћу паприкаша и насиљем изабран. Како ће сабор, који је састављен из многих таквих људи, вршити своју свету дужност. Срушимо даклем оне који чине зулуме по нашим општинама и насиља при изборима. Докажимо народу да он има прара на то, и да њега нико не може уништити, док он сам не дигне на себе руку.

О убиствима у Црној Гори.

Цетиње 7. октобра.

Пошто је по други пут влада Томановића напала на народну штампарију у Никшићу и овај пут је до темеља срушила, а тиме угушила сваку слободну ријеч у Црној Гори, настала су — по „Гласу Црногорца“ — „самоубиства“ код нас. За убиство учитеља Борка Бошковића званично тврде, да се убио с тога, што му је уважена оставка коју је поднио на државну службу. Тако је наш пресбиро јавио свему свијету.

Међутим исљедни судија Саво Церовић утврдио је при прегледу леша, да је таке из пушке „московке“ (репетирке) пробило кошуљу с груди и избило кроз кошуљу на леђа (биле су три ране такве), а да је џамадан остао здрав и спријед и позади. Танад се нијесу нашла у аљинама, а мртав човјек не може се обући. Значи да је Бошковић идући из Подгорице кући на Орију Луку скинуо био џамадан, јер вече је било топло, и пребацио га преко рамена; било је касно кад је прошао кроз Даниловград и погинуо тако идући на ¼ сата иза њега. Мјесто његове погибије је мост на Сушици под самом О. Луком, а пут је нарочито ту сакривен великим дрветима и насипом земље крај пута, тако да се ни неба не види; наблизу нигдје куће нема... Пошто су га убили на крај самога моста, обукли су му мртву џамадан и бацили га као стрвину под мост. Ужасан злочин! А „Глас Црногорца“ увјерава да се он сам убио, јер му је министар уважио био оставку! Дати данас оставку на службу у Црној Гори, и опет вјеровати да је то само „онако“, то је лудост; у Црној Гори добро сви знамо да нас гоне из службе и без оставке, и не убисмо се за то ни један, а Бошковић даде оставку, и уби се с тога што му се уважи — вели „Г. Црногорца“! Зашто „Глас Црногорца“ не опише потанко самоубиство и не штампа извјештај исљедног судије и исказе убица, вјерно — па да ми и ви сами судимо; јер данас ми не вјерујемо ни главама, а камо ли крајевима око „Гласа Црногорца“.

Чиме ће најзад „Глас Црногорца“ и Блажо Бошковић оправдати оне пријетке покојном Борку пред саму смрт, да ће погинути, ако се не одрекне народне странке?!

О смрти Саве Пламенца народног посланика за град Улцињ, јавио је наш пресбиро да се сам убио, јер је био склон на самоубиство, што је потврдила и његова најближа родбина (вели „Глас Црногорца“). Добро! Кад је то потврдила „његова родбина“, а то су стубови данашње реакције (Раде Туров Пламенац, председник главне контроле; поп и војвода Илија Пламенац, бивши министар војни; Јован Пламенац министар просвете и Павле Пламенац, ађутант књажев — сви из Цетиња) зашто му се ни један од њих не нађе на погребу као брату и рођаку, зашто ни један од њих не наведе ма један случај из живота покојнога Саве као доказ за то своје и „Гласа Црногорца“ тврђење? — Нема таквих случајева, јер бисмо их и ми знали.

Мјесто свега тога „Глас Црногорца“ тврди: да је суд одуговлачио са неком парницом покојног Сава, и да се овај — не могући чекати њен свршетак — у нервозности убио То су узроци, које наводе званично да увјере свијет о самоубиству сердареву.

Да разгледамо и то оправдање: Покојни Саво није имао никакве парнице тада, а на много и прије тога; он је нађен убијен на општинским вратима прије 8 сати изјутра, дакле прије канцеларијских часова, кад никога није било у општини и кад није имао низашта долазити да ма кога тражи или чека; па пошто није било никога унутра, није суд сердара ни запостављао другом коме од парничара, пошто ни ових није ту било. Тако је то, а не као што каже „Глас Црногорца“, јер док он тако говори свијету, ево шта и како прича и правда се предсједник општине улцињске, Илија Срзентић:

На два дана пред погибију сердареву, један лудак пјевао је неку погрдну пјесму за сердара, а пред његовом кућом. Сердар га зато опамари, и лудак умакне. Но браћа лудакова туже сердара, а Срзентић га осуди на 4 дана тамнице. Сердар је тражио да затвор замијени новцем, но ми, вели, нијесмо хтјели за инат, те се сердар због тога убије!

Тако се правда општинска управа, на чијим је вратима погинуо сердар Пламенац. Ову одбрану преплашеног Срзентића поменули смо само с тога да се види како једно говори „Г. Црногорца“ а друго власт.

Ми се надамо да ће и „Глас Црногорца“ и Илија Срзентић, кад се буду договорили, причати једно за узрок, и то различито у оба прва навода.

На завршетку имамо вам предочити још једну важну околност, која ће вам бити поуздан разлог за правилан закључак ових погибија код нас, а које су тек у почетку, а то је: да ни „Глас Црногорца“ нити брбљава „Слободна Ријеч“ не донијеше ни слова о овим погибијама тако угледних људи у Црној Гори, док су јављале и о смрти неких десетара и батал перјаника „Глас Црногорца“ јавио се, дакле, тек кад је свијет довнао за покор и то се јавио да оповргне, а „Слободна Ријеч“ и сада ћути.

На чију главу пада крв невиних људи?! Y.

Једна жалосна интерпелација.

Пишу нам из Будимпеште: Др. Полит био је ово дана у Бечу. Тамо тражио и прибирао нешто за своју интерпелацију у угарском сабору о Маћедонији. Но то је узгредно. Уз-

гредно је и оно што је говорио о Босни. — Главно је било да нападне данашње стање у Србији. Он је интерпелисао данас а сутра почињу преговори између Аустро-Угарске и Србије. Намера је била да покаже Србију као земљу која пропада и где се догађа све и где су незадовољни сви.

У овоме су умешани и жалосни либерали у Србији. Жеља им је, да данашња влада склопи трговински уговор са Аустро Угарском или да склопи рђав уговор, да би могли доћи либерали на владу. Но ту су намеру провидили сви и желили су их само.

Удружење новосадских зидара и других занатлија.

Прошле недеље одржале су занатлије из Новог Сада збор, на ком се образовало друштво са називом, што смо га изнели у натпису. Циљ је друштву, да организањем занатлија као подузимача и послодаваца стану на пут самовољи и неоправданим захтевима радника. На збору је нарочито наглашено, да ће послодавци строго водити рачуна о оправданим захтевима радника и да ће гледати, да се одрже добре везе међу радницима и послодавцима, али ће исто тако живо бити затим, да законитим средствима и путем међусобне организације одважно стану на пут свему што би се косило са животним интересима послодаваца. Затим су донесена друштвена правила.

Сеоба у Америку.

Сеоба Срба из Старе Србије и Македоније узима све веће размере. Само је јуче преко Београда отишло у Америку 242 лица. Све су то младићи и људи испод 35 година.

Задругарство у Италији.

У Италији је задругарство ухватило дубоког корена и примењује се у свима гранама земљорадње. Сада има у Италији 3313 земљорадничких задруга. Од тога броја половина задруга су кредитне (т. зв. сеоске и земљорадничке касе) За тим има 870 произвођачких задруга, 795 задруга за заједничку набавку земљорадничких потреба (справа, алата, животних намирница и др.). Најзад да поменемо задруге за заједничку продају земљорадничких производа. Таквих задруга има 45.

Нове пророчице.

Прошле недеље пронашла је полиција у Будимпешти неких девет жена, које су бацале карте и свету претсказивале судбину. Нарочито се истакла међу њима нека удовица, Краснан. Она је примала у своју кућу мо имућан свет те га гулила. Све су осуђене на новчану глобу. На жалост морамо признати, да и наш свет иде радо на лепак тим лажурама. И тим се користе многе Циганке. По несе торбу и карту, па лаже од куће до куће, док не напуни торбу. Једне карте и једна безобразна Циганка, па хране пуну чергу.

Војкот Чивута у Ру ији.

Управама свих позоришта и концерата у Петрограду и Москви за брањено је примати уметнике Чивуте.

Опет опљачкали воз

Како из Орела јављају, јуче су разбојници напали на воз код станице Карачев. Возом је путовао чиновник из Малдевишких фабрика и носио са собом до 60.000 рубаља. — Зл чинци су знали за то, баце бомбу у кола, ова убије чиновника, а рани четир његова пратиоца. Разбојници пограбе до 40.000 и побегну.

Против коцкања

У току прошле недеље открила је пештанска полиција преко својих детектива више коцкарница. У једној кавани нападоше коцкари на два детектива, који их застадоше на коцкању. Полиција је повела судску парницу против дотичних домаћина.

Време.

Према телеграфском извештају од 11. октобра може се очекивати на северу ноћу мраз, а на југу кишовито време.

Колико пута, колико дубоко и колико широко орати ваља?

Угар је стожер око ког се целокупна обрада земље има да окреће и да ли ћемо угарност земље постићи с једном, две или три орбе, зависи од земље и од времена, гдешто и од радне снаге и од распарчаности наше на све стране, али иако је ово често пресудан разлог, опет он не сме бити и меродаван где је то и кадгод је то могуће.

Угарност земље може се постићи и само једном орбом, кад се бразда за плугом обара и дроби. Ако то стање не могу постићи једном орбом, морају предузети и друго орање пошто сам површио држање онолико пута колико се мора, према пљусковима и спљескавању земље и пошто се оранице неколико недеља одмарала и слегла. Велики део посла можемо себи уштедити применом нашега знања оног природног закона, да њива бива трошна приступом ваздуха овго и да она постаје угарна (угорела), ако по жетви што је могуће пре оранице подоремо сасвим плитком браздом и потом не пропустимо потње радове с дрљачом. За то се служе и двобразним, тробразним и четворобразним плуговима, с којима се за дан врло много поорати може. Дакле прву орбу извршимо сасвим плитком браздом, па се побринимо за повторно дрљање и онда на неколико недеља пред сејидбу пооримо потпуно како треба за семе

С тим послом постижемо двогуби циљ: угаримо њиву и у исто доба таманимо коров Коров махом уврева или пре или у исто доба са житом, лако опане, али обично на њиви под стрњиком лежећој не никне, ако је пак уворемо, он ће нићи и потњим дрљањем може се стамаити.

Ако нам је земља лака, неукоровљена, онда према приликама можемо орати само једном; али само у крајњој нужди и у потпуној оскудици радне снаге, јер овде отпадају горе побројана преимућства плитког подоравања. Такав случај може наступити, ако се ма из каквих разлога плитко подоравање и же извршити тек доцније и стога би врло кратко време било између њега и орања за сејидбу. Ако је тај размак тако кратак, да се земљи не може дати пуно време, потребно за угарење њено после плитког подоравања и ако би се морало врење у земљи, које је у току, прекинути орбом за сејање, онда је боље, да на лакој земљи благовремено извршимо орбу за сетву па да ради бољег затрпавања коровског семена употребимо плуг с предплужником.

Али на збијенијим и више укоровљеним њивама није довољна једна орба и под свима околностима морамо им прво дати плитку орбу. — Она ће бити махом потребна и при разоравању детелинске стрњике, те да бокорасти и прилично дебели корени и жиле детелинске могу лакше прелазити у трулеж; али код чисте њиве и нешто повнијег разора детелинске повлате ваља непремено претпоставити једну једину орбу. Да се због јаких жила избегне нечистоћа и рђав изглед орања, ваља узимати такве плугове, који бразде добро полажу; или који раде с предплужником. У нечист, укоровљени детелински угар пак, морамо ударити два орања и то прво плитко, јер дубоко поткопане и закопане жиле не труну и при другој би орби ружиле њиву.

За окопавине на збијенијим земљама морамо махом предузимати три орбе и сваку од њих — само ако је могуће — увек у другом правцу, те да се претходна бразда, односно заостали већи бурумци, попреко пресеку. Прва орба је подоравање стрњике, по довршетку јесењег сејања на другим деоницама долази дубока поречна орба; трећа орба према приликама предузима се у пролеће с плугом или се са копачем повлаче банци који важе као трећа орба.

Али ако има да се заорава ђубре, не сме се дубоко орати, јер дубоко заорано ђубре добива мало ваздуха, претвара се лагано, споро даје биљну храну и прелази у стање угљенисања, прегоревања т. ј. постаје прио.

На лаким земљама три орбе биле би махом и сувише, јер такве земље тешко прелазе у врење, а сваки прекид угарења, пре његовог довршетка то је погрешка; створени гасови излазе тада у ваздух. Тако у невреме поорана земља је трома, лена, она је узорана на мртво. Ваља се дакле чувати многог орања лаке земље која нам се тако може и јако осушити; код окопавина — тако и позњи летњи радови (прашење, копање и загртање) брину се за расклапање орнице.

За све јаре усеве у спреми њиве за њих морамо мотрити на то, да њива буде узорана још пре зиме, те да се у пролеће не мора више орати. Мраз ваља да својим моћним утицајем заврши ненакнадни посао ситњења и угарења земље и свака дубља плужна обрада у пролеће доприноси испаравању њиве, губљењу јако потребне у земљи накупљене зимње влаге, јер је пролећна топлота и ветрови необично исушују и онда усеви лако од суше пате.

Дакле пропис је: ори пред зиму дубоко, а у пролеће ради само с дрљачом и т. д. и гледај да зимску влагу у земљи одржиш. Али нема правила без изузетка и дешава се да можемо некад и погрешити слепо се придржавајући овог искуствено освештаног старог правила. Ако је се на име земља ав јесењом дубоком орбом, за плугом лепо слагала и обарала, дакле била дробрна и трошна (као што је њива с окопавинама) а зима је била добро снежна, то се може десити у тешкој или земљи лакшој из оштрог ситнозрнастог песка, да је постала непропустљива т. ј да се услед водене масе у њој упијене, чврсто слегла сабила, да је се у неку руку скроз спљескала. Неће нам увек поћи за руком да тако јако спљескану земљу површним дрљањем како ваља поправимо и онда можемо бити овде приморани, да је и у пролеће још једном поорати морамо.

У таквим случајевима пољопривредник се мора управљати по своме штапу, те да сазна слагање земље: Да ли штап лакше или теже продире и како се нахватана земља лепи или како се у начињеној рупи штапом вода стаче, по томе ћемо ценити стање влажности или мокроте земље и потребу повторног орања.

Брзојави „Застави“.

Стигли 11. октобра

Министарска криза у Аустрији.

Беч. Министри аустријски Чеси Форц и Пацаг изјавили су у чешком клубу, да желе дати оставке

Аустроугарска банка.

Беч Главна управа аустроугарске банке прегледала је данас новчано стање и закључила, да не подиже камату.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

ОДЕЛА
ФИНОГ И МОДЕРНОГ
за мушке и женске
добија се јефтино
код ПАНТЕ СПАИЋА Нови Сад,
I. 493 Дунавска улица бр. 36.

КРОМПИРА
црвена, такозвана роза, рана, бела и жута, нуди вагонима најефтиније
АЛЕКСАНДАР А. МУДРОК
I 1257 15-30 Митровица (Срем)

ПОТРЕБУЈЕМ
ТРИ ОПАНЧАРСКА ПОМОЋНИКА
који морају бити добри радници. Ступање одма Плаћам 14 новчића од пара
Петар Кнезић,
I. 1392 1—3 опанчар у Руми.

Љубица Марић
дипломирана примаља (бабица)
○ и масирерка ○
препоручује се овдашњем поштованом грађанству.
Станује: *Нови Сад, Телечкова улица бр. 32.* I. 1288 3—3

НА ЗНАЊЕ
Овим стављам мојим штованим муштеријама на знање, да сам купио у Вуковару на Дунаву
ВОДЕНИЦУ,
те пошто сам до сада сваку моју муштерију у мојем дућану потпуно задовољно, то према томе пружам јамства, да ћу и у том подузећу настојати сваку муштерију на потпуно задовољство послужити, која буде у воденици мојој брашно млела.
Даље јављам, да имадем на велико
ПРОДАЈУ ВИНА
добра и јефтина и молим моје штоване муштерије, да у случају потребе вина од мене набаве.
Са штовањем
Никола Бингулац,
I. 1066 10—10 кројач у Вуковару.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.